

365 dagen en verder!

Van geboorte tot kleuter

IQudo

1

Een
Uitdaging

IQudo

2

Wat is hoogbegaafdheid?

"Een hoogbegaafde is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan"

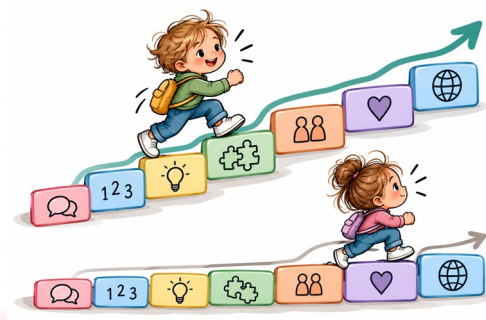
(bron: Jong hoogbegaafde kinderen)

3

Ontwikkelingsvoorsprong

- Een ontwikkelingsvoorsprong betekent dat een kind op **één of meer ontwikkelingsgebieden de mijlpalen in de ontwikkeling ruim eerder bereikt dan zijn leeftijdsgenootjes**.
- In Nederland bedoelen we daarmee ook dat kinderen op jonge leeftijd kenmerken van begaafdheid laten zien.

Bron: Landelijk Kenniscentrum hoogbegaafdheid.

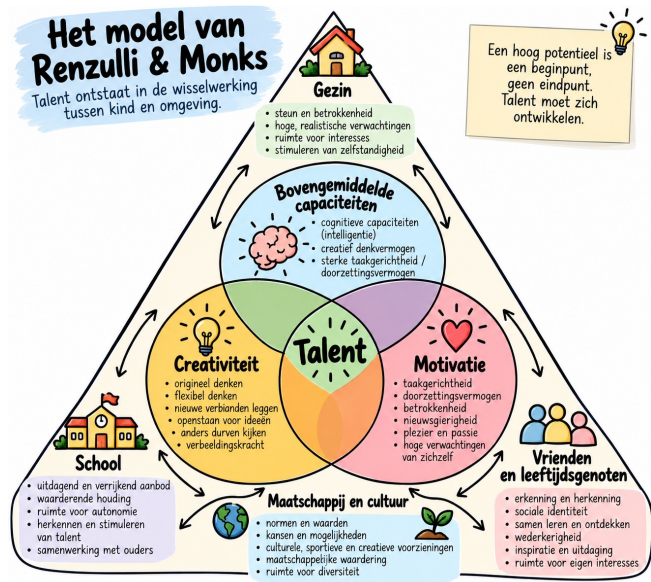
4

Wat zie jij?

5

Ontwikkeling ontstaat door de wisselwerking tussen **aanleg** en **omgeving**

IQudo

6

\ Ontwikkelingsgebieden \

Waar kijk je naar bij een (mogelijke) ontwikkelingsvoorsprong?

1 Alertheid en nieuwsgierigheid Opmerksaamheid, observeren, ontdekken. 	2 Taal en communicatie Taalbegrip, woordenschat, zinsbouw. 	3 Cognitieve ontwikkeling Verbanden leggen, geheugen, redeneren. 	4 Probleemoplossend vermogen Strategieën bedenken, experimenteren. 	5 Creatief denken Nieuwe ideeën, flexibiliteit, fantasie.
6 Spelontwikkeling Complexiteit, symbolisch spel, rollen. 	7 Rekenen en logisch denken Patronen, hoeveelheden, abstracte begrippen. 	8 Sociaal inzicht Perspectief nemen, sociale situaties begrijpen. 	9 Metacognitie en zelfsturing Nadenken over eigen handelen, strategieën aanpassen. 	10 Motorisch en constructief handelen Doelgericht bouwen, ontwerpen en uitvoeren.

7

\ Wat zie jij? \

Herken jij deze kenmerken bij peuters met een ontwikkelingsvoorsprong?

 Is alert, ziet en hoort veel in de omgeving	 Stelt veel vragen en wil alles weten	 Is lang en geconcentreerd bezig met een activiteit	 Toont al vroeg interesse in boeken, letters, cijfers of symbolen	 Denkt na, fantaseert en maakt verbanden	 Ziet snel details en ontdekt patronen
 Lost problemen creatief op	 Heeft een brede woordenschat en praat graag	 Ziet snel hoe iets werkt en probeert het uit	 Heeft een grote nieuwsgierigheid naar hoe dingen werken	 Is creatief in spel, tekenen en oplossingen	 Zoekt naar structuur, ordent en sorteert vanzelf
 Toont een grote interesse in de natuur en de omgeving	 Heeft een sterke motorische drive en wil steeds nieuwe dingen proberen	 Is gevoelig voor geluid, ritme, muziek en sfeer in de omgeving	 Zoekt contact, stelt veel vragen en wil meedenken in gesprekken	 Denkt kritisch en ziet dingen die anderen nog niet opmerken	 Is intens in beleving, laat sterke emoties zien en leeft intens mee

8

Mogelijke kenmerken van de peuter
met een ontwikkelingsvoorsprong

 Intense emoties en snelle driftbuien	 Sterke wil en veel discussiëren	 Snel verveld en moeilijk te motiveren	 Stelt veel en diepgaande vragen (soms 'lastig')
 Sneller overprikkeld en moeilijk te reguleren	 Perfectionistisch en moeilijk loslaten	 Wil graag alles weten en raakt gefrustreerd als het niet lukt	 Moeite met regels, grenzen en gezag
 Kan dominant overkomen en moeite met delen	 Ziet en hoort veel details en kan blijven hangen in details	 Zoekt risico's en is minder voorzichtig	 Kan zich terugtrekken bij te veel prikkels of emoties

 IQudo

9

Het brein ontwikkelt zich razendsnel

Zelf beeld en zelfvertrouwen.

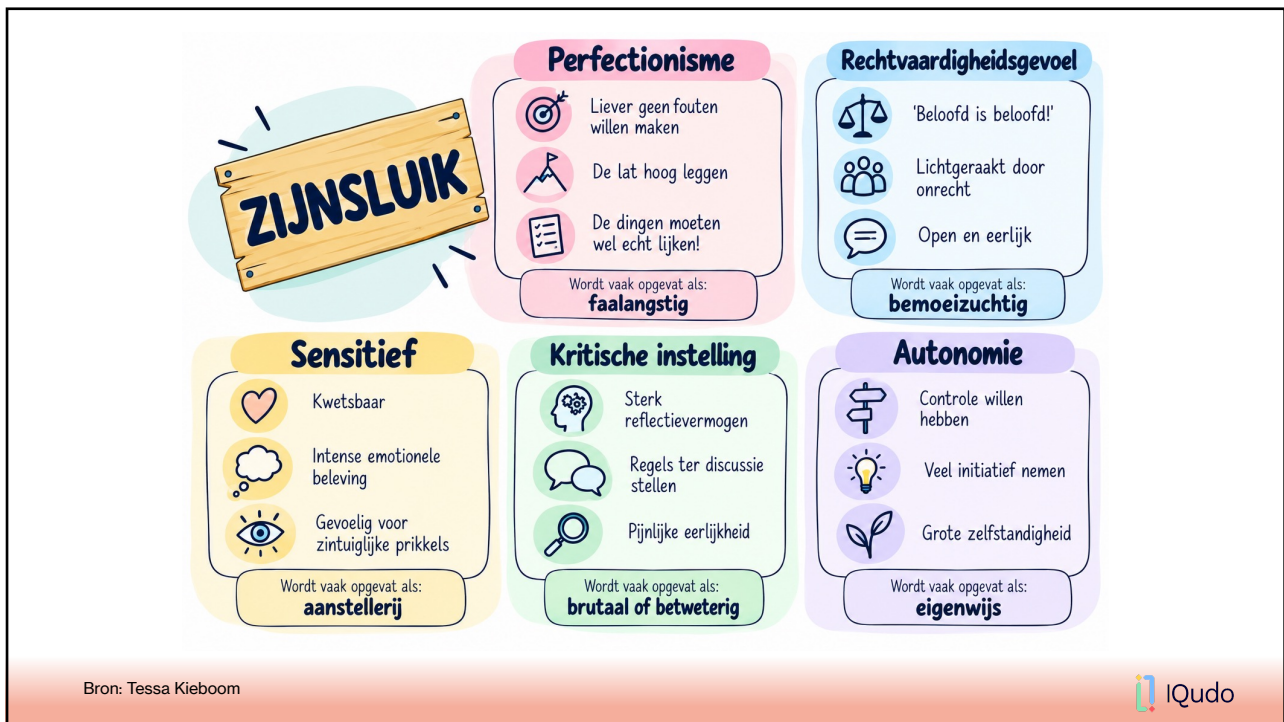
- Zelfbesef start bij baby's zodra ze meer bewust worden van hun eigen lichaam.
- Om te snappen dat je een zelf bent heb je taal nodig. De taal bij peuters met een ontwikkelingsvoorsprong ontwikkelt zich vaak sneller.

Slimme peuters hebben vaak behoefte aan gesprekken op een hoger taalniveau.

 IQudo

10

11

12

Observatiesystemen

Bureau educatief:

<https://www.bureaueducatief.nl>

Ukiq:

<https://ukiq.nl/signaleringslijst/>

Expertgroep ontwikkelingsvoorsprong:

https://expertgroepontwikkelingsvoorsprong.nl/product/piente-re-peuters/?utm_source=chatgpt.com

Bijdehante baby's en pittige peuters (boek):

XL signaleringslijst (Van Wiechen-schema (continu))

IQudo

13

Lijstjes, hebben we die echt nodig?

Aansluiten bij wat een kind nodig heeft..

Zone van naaste ontwikkeling:

- bij spel
- Als co-regulatie
- bij taal
-

IQudo

14

Casus: Noor (2 jaar en 9 maanden) 'Noor wil ook altijd alles zelf bepalen!'

Het is dinsdagochtend op de peutergroep. De kinderen zitten aan tafel om een herfstboom te maken. De pedagogisch medewerker heeft voor ieder kind een vel papier klaargelegd met daarop een boomstam. De kinderen mogen met hun vingers gekleurde blaadjes stempelen.

'Waarom vallen de blaadjes eigenlijk van de bomen?' vraagt ze.

De pedagogisch medewerker antwoordt: 'Omdat het herfst is. Kijk maar, we gaan nu mooie blaadjes maken.'

Noor kijkt opnieuw naar het voorbeeld. 'Maar deze boom heeft helemaal geen takken. Dan kunnen de blaadjes toch nergens aan zitten?'

Ze pakt een potlood en begint takken te tekenen.

'Nee Noor, we gaan nu stempelen. Net als de andere kinderen', zegt de pedagogisch medewerker.

Noor schuift het papier weg. 'Ik wil geen stippenboom maken!'

Even later gooit ze haar potlood op de grond en kruipt onder de tafel.

Tijdens het vrije spel pakt Noor een bak met magnetische bouwmaterialen. Ze probeert een hoge toren te maken, maar telkens valt de bovenkant om. 'Dat komt omdat hij te zwaar is aan de bovenkant', zegt ze.

Ze haalt de toren uit elkaar en probeert een andere constructie. Wanneer een ander kind een onderdeel wil pakken, trekt Noor het snel naar zich toe.

'Nee! Ik heb die nodig, anders valt alles om!'

Het andere kind begint te huilen.

De pedagogisch medewerker grijpt in: 'Noor, je moet leren samen te spelen.'

Noor roept: 'Maar hij snapt het niet!'

Aan het einde van de ochtend zegt de pedagogisch medewerker tegen haar collega:

'Noor is zo'n pittige peuter. Ze wil altijd haar eigen zin, luistert slecht en kan moeilijk samenspelen.'

Haar collega knikt: 'Ja, en ze is pas twee. Dat wordt nog wat als ze vier is!'

15

16

Let op!

- **1. Een kenmerk is geen bewijs van hoogbegaafdheid.**
Veel gedragingen komen ook voor bij kinderen zonder ontwikkelingsvoorsprong. Kijk naar het totale ontwikkelingsbeeld.
- **2. Niet alle kenmerken hoeven aanwezig te zijn.**
De ontwikkeling kan per domein sterk verschillen. Een kind kan cognitief ver vooruit zijn en tegelijkertijd leeftijdsadequate ondersteuning nodig hebben bij emotieregulatie.
- **3. Observeer in verschillende situaties.**
Betrek ouders, collega's en zo nodig andere professionals. Gedrag is afhankelijk van de context.
- **4. Stimulerend signaleren is geen diagnostische test.**
Je onderzoekt wat een kind laat zien bij passend en uitdagend aanbod. Je kunt daarmee onderwijs- en ondersteuningsbehoeften beter in beeld brengen, maar geen hoogbegaafdheid vaststellen.

Observaties zijn subjectief! Laat het vooral een hulp middel zijn van wat kinderen nodig hebben!

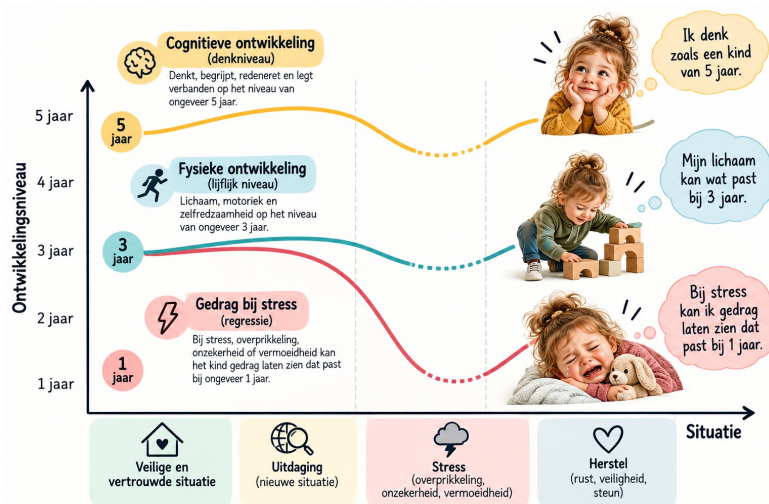
17

Stress

Stress kan de ontwikkeling van jonge kinderen belemmeren. Daarom zijn belangrijk:

- voorspelbaarheid;
- veiligheid;
- sensitieve volwassenen;
- ruimte om emoties te reguleren.

Slimme peuters ervaren soms meer frustratie doordat zij cognitief verder zijn dan zij emotioneel of motorisch aankunnen. Dat vraagt om begrip en ondersteuning, niet om hogere verwachtingen.

18

19

20

Relaties zijn belangrijker dan materialen

Nieuw onderzoek laat zien dat de kwaliteit van de interactie belangrijker is dan de hoeveelheid speelgoed.

- Een pedagogisch medewerker die:
- goed observeert;
- aansluit bij het initiatief van het kind;
- taal toevoegt;
- open vragen stelt;
- draagt meer bij aan de ontwikkeling dan steeds nieuw materiaal aanbieden.

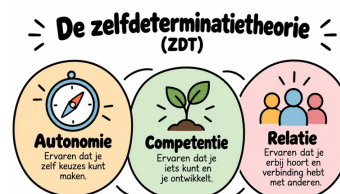
Dit wordt ook wel **serve and return** genoemd.

Bijvoorbeeld:

Peuter: "Kijk!"

Volwassene: "Ja, de toren is hoger dan jouw knie. Hoe zou je hem nóg hoger kunnen maken?"

Zo ontstaat een rijke interactie.

Bron: Center on the Developing Child at Harvard University

21

Nieuwsgierigheid is een motor voor leren

22

Stimulerend signaleren

Waar vroeger veel nadruk lag op rust en eenvoud, laten recente inzichten zien dat kinderen juist profiteren van een **rijke, overzichtelijke omgeving**.

Niet:

- overprikkeld;

maar wel:

- uitdagend;
- betekenisvol;
- uitnodigend;
- veranderend.

i

23

Vertaling naar slimme peuters

Voor peuters met een ontwikkelingsvoorsprong betekenen deze inzichten onder andere:

- minder gesloten opdrachten;
- meer open materialen;
- langere speeltijd;
- meer autonomie;
- rijk taalgebruik;
- onderzoeksvragen;
- ruimte voor creativiteit;
- pedagogisch medewerkers die aansluiten bij het initiatief van het kind.

De uitdaging zit niet in **eerder schoolse vaardigheden aanbieden**, maar in **rijkere ervaringen binnen spel en interactie**.

i

24

Hoe maak je van deze activiteiten stimulerend signaleren?

Het gaat niet alleen om het aanbieden van uitdagende materialen, maar vooral om **het observeren van het denkproces**.

Stap	Vraag aan jezelf	Wat observeer je?
1. Observeren	Wat doet het kind uit zichzelf?	Initiatief, nieuwsgierigheid, creativiteit, probleemoplossing
2. Verrijken	Wat gebeurt er als ik een nieuwe uitdaging toevoeg?	Leersnelheid, flexibiliteit, redeneren, doorzettingsvermogen
3. Reflecteren	Wat vertelt de reactie van het kind mij?	Behoeftte aan complexiteit, autonomie, ondersteuning en uitdaging

25

De bruggenbouwers

“De dieren willen naar de overkant, maar er is geen brug. Hoe zouden ze daar kunnen komen?”

Laat de kinderen zelf onderzoeken hoe ze een oversteek kunnen maken.

Ze mogen alle materialen gebruiken en verschillende constructies uitproberen.

26

Het geheimzinnige laboratorium

Wat gebeurt er als we materialen met elkaar combineren?

'Ik vraag me af waarom sommige dingen blijven drijven en andere naar de bodem zakken.'

27

De kleine natuuronderzoekers

'Waar denk jij dat een pissebed het liefst verblijft? Hoe kunnen we dat onderzoeken?'

28

Het geheim van het herfstbos 🍁

‘Wat gebeurt er met de dieren als het herfst wordt?’

Ontwikkelingsgebied	Wat kun je observeren?
Taalontwikkeling	Gebruikt het kind uitgebreide taal en nieuwe begrippen?
Cognitieve ontwikkeling	Legt het verbanden tussen herfst, kou en het gedrag van dieren?
Probleemoplossend vermogen	Bedenkt het zelfstandig oplossingen voor problemen?
Creatief denken	Komt het met originele ideeën en alternatieven?
Spelontwikkeling	Ontwikkelt het complexe verhaallijnen en verschillende rollen?
Metacognitie	Kan het uitleggen waarom het iets op een bepaalde manier heeft gemaakt?
Sociaal inzicht	Houdt het rekening met de behoeften van verschillende dieren?

29

Ontwikkelingsgebied	Wat kun je observeren?
Taalontwikkeling	Gebruikt het kind uitgebreide taal en nieuwe begrippen?
Cognitieve ontwikkeling	Legt het verbanden tussen herfst, kou en het gedrag van dieren?
Probleemoplossend vermogen	Bedenkt het zelfstandig oplossingen voor problemen?
Creatief denken	Komt het met originele ideeën en alternatieven?
Spelontwikkeling	Ontwikkelt het complexe verhaallijnen en verschillende rollen?
Metacognitie	Kan het uitleggen waarom het iets op een bepaalde manier heeft gemaakt?
Sociaal inzicht	Houdt het rekening met de behoeften van verschillende dieren?

30

Wat is er met de baby aan de hand?

'Hé, horen jullie dat? De baby huilt. Ik vraag me af wat er aan de hand is.

Hoe kunnen we daarachter komen?

Ontwikkelingsgebied	Wat kun je waarnemen?
Probleemoplossend vermogen	Bedenkt het kind verschillende oplossingen?
Cognitieve ontwikkeling	Legt het verbanden tussen het gedrag van de baby en mogelijke behoeften?
Taalontwikkeling	Gebruikt het kind uitgebreide taal om zijn ideeën uit te leggen?
Creatief denken	Bedenkt het originele oplossingen of nieuwe toepassingen voor materialen?
Sociaal inzicht	Kan het zich verplaatsen in de behoeften van de baby?
Spelontwikkeling	Ontstaan er uitgebreide rollenspellen en samenhangende verhaallijnen?
Metacognitie	Kan het kind uitleggen waarom het voor een bepaalde oplossing kiest?

31

Wat ga jij morgen doen?

1 Verwonderen

Hoe ga je de kinderen nieuwsgierig maken?

2 Inleiden van het verhaal

Welk prentenboek of verhaal gebruik je? Hoe betrek je de kinderen bij het verhaal?

3 Onderzoeken en ontdekken

Met welke materialen gaan de peuters zelf aan de slag? Welke onderzoeksvragen stel je?

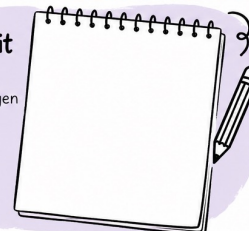
4 Wat ontdekken de kinderen?

Welke denk- en verwerkingsvragen ga je stellen? Hoe geef je ruimte voor eigen ideeën en oplossingen?

5 Jouw activiteit

Teken of beschrijf kort de activiteit die jij morgen wilt gaan doen.

32

Laat je inspireren...

SCAN ME

Landelijke kenniscentrum hoogbegaafdheid

33

IQudo

Suzan Guliker

www.iqudo.nl

34